

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2022.37.05>

Прейс Є. В.

ПОЛОЖЕННЯ П. 2 Ч. 2 СТ. 61 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ» В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження ними своєї служби. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 61 вказаного закону не може бути поліцейським особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку. Метою статті є дослідження проблеми конституційності вказаного положення в контексті того, чи може держава, що визначає себе як правову, обмежувати конституційне право на рівний доступ до державної служби (в даному випадку право на службу в Національній поліції) тих громадян, які засуджені за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, але судимість яких вже погашена чи знята. Дослідження ґрунтується на методах аналізу та синтезу, порівняльному, діалектичному, формально-логічному методах.

У статті досліджено природу такого явища, як обмеження конституційних прав, на прикладі обмеження права на державну службу громадян, що мають непогашену чи незняту судимість. Розкрито суть конституційного принципу рівності та такого правового явища, як судимість. Висвітлена паралель між «довічною судимістю» та «непом'якшуваним» довічним позбавленням волі і, на підставі цього, сформульовано висновок щодо невідповідності п. 2 ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію» ідеї людської гідності. Визначено проблему застосування до осіб, які засуджені за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, але судимість яких вже погашена чи знята, ч.ч. 3 та 4 ст. 88 Кримінального кодексу України. Висвітлена необґрунтованість заборони, передбаченої п. 2 ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію».

Ключові слова: Національна поліція України, право на рівний доступ до державної служби, обмеження прав та свобод людини, конституційний принцип рівності, судимість, «довічна судимість», ідея виправлення, «непом'якшуване» довічне позбавлення волі, ідея людської гідності.

Вступ

Національна поліція України (далі – Нацполіція, поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. Вона була утворена у 2015 році в рамках процесу реформування органів внутрішніх справ.

Закон України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження ними своєї служби. З-поміж іншого цей нормативно-правовий акт встановлює низку обмежень, пов'язаних зі службою в поліції.

В переліку осіб, які згідно з ч. 2 ст. 61 не можуть бути поліцейськими, є, зокрема, особи, засуджені за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість яких погашена чи знята у визначеному законом порядку. Дане положення виключає можливість для особи, яка вчинила умисний тяжкий або особливо тяжкий злочин, будь-коли працювати у Національній поліції. З першого погляду здається, що дане обмеження є абсолютно виправданим та доречним. Однак, на мою думку, воно не є таким однозначним. З одного боку, вказана норма покликана сприяти добору високоморальних кадрів, покращення репутації як окремих поліцейських, так і всього органу виконавчої влади, підвищення рівня довіри суспільства до працівників поліції, однак з іншого боку, вона довічно позбавляє певну категорію осіб права займатися певним родом занять.

Метою статті є дослідження проблеми конституційності вказаного положення в контексті того, чи може держава, що визначає себе як правову, обмежувати конституційне право на рівний доступ до державної служби (в даному випадку право на службу в Національній поліції) тих громадян, які засуджені за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, але судимість яких вже погашена чи знята. Стаття **не** має за мету обґрунтування ідеї залучення до лав Національної поліції осіб, які за своїми морально-етичними якостями не відповідають такій посаді. Нижче мова буде йти виключно про надання певній категорії осіб легальної можливості реалізувати право, гарантоване їм Конституцією як громадянам України. Дослідження ґрунтується на методах аналізу та синтезу, порівняльному, діалектичному, формально-логічному методах.

Основні результати

Зміст явища обмеження прав та свобод людини

ЗУ «Про Національну поліцію» визначає службу в поліції як державну службу особливого характеру (ч. 1 ст. 59). Відповідно до ст. 38 Конституції України громадяни мають рівне право доступу до державної служби. Це право створює для держави позитивне зобов'язання забезпечити кожному громадянину можливість реалізації цього права. Варто також вказати і про те, що Конституційний Суд України (далі – КСУ) визначає державну службу як один з видів трудової діяльності [3]. У такому разі для державних службовців актуальними є й трудові права, головним з яких є право на працю. Воно включає в себе й право на вільний вибір праці, тобто право вільно вибирати професію чи спеціальність відповідно до своїх здібностей і бажань. Беручи до уваги логіку КСУ, право на вільний вибір праці є актуальним і для державної служби. Тобто право доступу до державної служби включає в себе право особи на вільний вибір місця проходження служби згідно зі своїми здібностями та бажаннями. Отже, право, передбачене у ст. 38 Конституції України, створює для держави обов'язок забезпечити особі, яка бажає бути поліцейським, можливість проходження державної служби саме в лавах Національної поліції України, якщо, звісно, її професійні та моральні якості відповідають цьому виду державної служби.

Однак, варто пам'ятати, що право рівного доступу до державної служби є лише юридичною можливістю і не означає його негайної і беззастережної реалізації [3]. Мова йде, в першу чергу, про встановлення законодавцем певних кваліфікаційних вимог для зайняття тих чи інших посад. Вимога щодо відсутності судимості є однією з них. Проте перед тим як перейти до аналізу положень п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію» на предмет їх конституційності спочатку варто розглянути в чому загалом полягає обмеження конституційних прав та що можна вважати таким обмеженням, а що – ні. Розгляд проведемо на прикладі класичної вимоги щодо несудимості особи, тобто відсутності непогашеної чи незнятої судимості (у даному випадку мова йде про загальну заборону, передбачену ЗУ «Про державну службу» (п. 3 ч. 2 ст. 19), а також іншими подібними законами, такими як ЗУ «Про прокуратуру» (п. 3 ч. 6 ст. 27), «Про судоустрій і статус суддів» (п. 3 ч. 2 ст. 69) тощо).

Під обмеженням прав та свобод людини розуміють звуження їх змісту та обсягу. Зміст є якісною характеристикою прав і свобод людини. Це ті умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг же визначається як кількісна характеристика прав і свобод людини. Це поняття охоплює певні показники відповідних можливостей, які характеризують їх множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру. Звуження змісту прав і свобод означає зменшення змістовних характеристик можливостей людини, а звуження обсягу може проявлятися як зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод [7; 8].

Візьмемо для прикладу право доступу до державної служби. Будучи складовою частиною більш загального за своїм змістом права брати участь в управлінні державними справами, з огляду на те, як воно сформульоване в Конституції («Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування»), дане право полягає в наступному: кожен громадянин має право на рівні з іншими претендувати

на зайняття тієї чи іншої посади відповідно до своїх професійних знань, навичок та бажань, а також бути захищеним від незаконного звільнення з такої посади. Викладене вище складає зміст досліджуваного права. Обсяг даного права, в свою чергу, формується з більш конкретних можливостей, які ми можемо виділити, для прикладу, за ознакою характеру (виду) державної служби: право проходити службу на політичній посаді (право бути народним депутатом України, Президентом України тощо), право бути суддею, прокурором, військовослужбовцем, поліцейським тощо.

Для досягнення балансу між своїми інтересами, інтересами суспільства та окремих осіб та/або їх об'єднань держава й встановлює певні обмеження конституційних прав. Однак, при цьому для таких обмежень існують певні вимоги. Так, згідно з юридичною позицією КСУ обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права [9].

Вимога щодо відсутності судимості як обмеження конституційних прав

Тепер, коли ми з'ясували в чому загалом полягає обмеження конституційних прав людини та як саме воно повинно відбуватися, нам потрібно визначити наступне: чи є заборона особам, що мають непогашену чи незняту судимість, займати посади в органах державної влади обмеженням права на доступ до державної служби, і якщо так, то чи є таке обмеження конституційним. Для того щоб дати відповіді на поставлені питання, нам потрібно з'ясувати, чи відповідає встановлення кваліфікаційних вимог для зайняття будь-якої посади конституційному принципу рівності (стаття 24 Конституції України).

На це питання КСУ дає позитивну відповідь [10]. Рівність громадян перед законом означає рівну для всіх обов'язковість конкретного закону з усіма відмінностями у правах або обов'язках, привілеях чи обмеженнях, які в цьому законі встановлені [3]. Цей конституційний принцип не виключає можливості законодавця при регулюванні трудових відносин встановлювати певні відмінності у правовому статусі осіб, які належать до різних за родом і умовами діяльності категорій, у тому числі вводити особливі правила, що стосуються підстав і умов заміщення окремих посад, якщо цього вимагає характер професійної діяльності. Однак мета встановлення цих відмінностей (вимог) повинна бути істотною, а самі вони мають відповідати конституційним положенням, бути об'єктивно виправданими, обґрунтованими та справедливими [11]. З цих правових позицій можна зробити наступний висновок – принцип рівності означає рівність осіб, які мають однаковий правовий статус.

Розглянемо приклад. Згідно з п. 1 ч. 3 ст. 10 ЗУ «Про державну службу» державний службовець, який займає посаду категорії А, не має права бути членом політичної партії. Державні службовці у порівнянні з іншими особами мають певні додаткові пільги та обмеження, тобто дещо інший правовий статус. А від так вказане положення не порушує принцип рівності.

Тепер повернімося до судимості й розглянемо в чому суть цього правового явища. Судимість є одним із наслідків порушення норм кримінального права. Пленум Верховного Суду України у постанові від 26.12.2003 року № 16 визначив її як правовий стан особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених у законі умов тягне настання для неї певних негативних наслідків. Судимість має правове значення як у межах кримінального права, так і поза його межами, зокрема у такої особи можуть виникати труднощі з реалізацією тих чи інших прав. Обмеження доступу осіб до державної служби у зв'язку з наявністю в неї судимості й є одним з яскравих прикладів впливу цього інституту кримінального права на інші галузі (в даному випадку на адміністративне).

Стан судимості може бути припинений одним із двох способів:

1) погашення – автоматичне припинення даного правового стану зі спливом визначеного строку;

2) зняття – дострокове припинення судимості за рішенням суду [13].

У постанові від 15 квітня 2021 року в справі № 662/1156/19 Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду (далі – ККС ВС) досить влучно охарактеризував правові наслідки припинення стану судимості. З позиції суду, особа, судимість якої погашена або знята, вважається такою, яка раніше злочину не вчиняла, покарання не відбувала. Вона не повинна відчувати жодних негативних наслідків колишньої судимості. Врахування погашеної чи знятої судимості при вирішенні будь-яких питань суперечить суті інституту припинення судимості і є неприпустимим[14]. Таким чином припинення судимості є юридичною фікцією, яка виносить факт вчинення особою кримінального правопорушення та відбування за нього покарання за межі правового поля.

Підсумовуючи все вище сказане, ми можемо зробити наступні висновки. Правовий статус державного службовця різниться від статусу інших осіб. Однією з цих відмінностей є його законодавчо встановлена несумісність зі станом судимості. Метою встановлення зазначеної відмінності є забезпечення органів державної влади кадрами з високими моральними якостями та «чистою» репутацією, що, в свою чергу, буде сприяти довірі суспільства до держави. Сама ж судимість є показником вчинення особою кримінального правопорушення та її засудження до відбування покарання. Таким чином, вона вказує на налаштованість конкретної особи проти цінностей, що охороняються кримінальним правом. Така особа втрачає довіру суспільства та держави, а відтак, зокрема, вона не може бути державним службовцем. При цьому судимість є тимчасовим станом. Шляхом її погашення чи зняття держава умовно «пробачає» особу, «забуваючи» про її колишні вчинки, і таким чином дозволяє їй повністю реалізовувати себе та не оглядатися на «помилки минулого». Отже, мета встановлення даної кваліфікаційної вимоги є істотною, а вона сама є об'єктивно виправданою, обґрунтованою та справедливою, і тому вона повністю відповідає принципу рівності. Тому, хоча і встановлено кваліфікаційну вимогу щодо відсутності судимості, оскільки вона не порушує принцип рівності, не відбувається звуження змісту права рівного доступу до державної служби. Однак особа позбавляється можливості реалізувати це право в один із способів, а саме претендувати на посаду поліцейського, відбувається звуження обсягу вказаного права. Таким чином, заборона особам, що мають непогашену чи незняту судимість, займати посади в органах державної влади є конституційним обмеженням права на доступ до державної служби.

«Довічна судимість» та її мета.

Однак сказане вище стосується тієї ситуації, коли судимість є тимчасовою. П. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію» спотворює природу судимості. Закон, формально зазначаючи про припинення судимості, фактично продовжує ставитися до особи як до такої, що все ще має судимість, при чому без будь-яких часових обмежень. Тобто, ЗУ «Про Національну поліцію» створює щодо служби в поліції щось на кшталт «довічної судимості» для певної категорії осіб. Одразу зазначу, що не варто сприймати «довічну судимість», яка ще буде згадуватися нижче, як специфічний різновид судимості чи як судимість взагалі. Цей термін є повністю умовним, і покликаний він позначати правовий статус осіб, що умисно вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, судимість яких погашена чи знята у встановленому законом порядку, правовим наслідком якого є неможливість реалізації такими особами свого права на державну службу в якості поліцейського.

З п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію» випливає постійна (довічна) неможливість особи реалізовувати своє право. Особисто для мене дана ситуація є неоднозначною.

Нагадаю, що мета встановлення певних відмінностей у правовому статусі працівників повинна бути істотною, а самі відмінності, що переслідують таку мету, мають відповідати конституційним положенням, бути об'єктивно виправданими, обґрунтованими та справедливими. «Довічна судимість», існує паралельно зі стандартним для законодавства про публічну службу обмеженням щодо судимості (п. 3 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію»), яке ми вже розглянули вище, однак стосується лише осіб, які засуджені за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину. По суті п. 2 та 3 ч. 2 ст. 61 мають однакову мету, а саме забезпечення поліції кадрами з високими моральними якостями та «чистою» репутацією. Я притримуюсь

своїї думки щодо істотності цієї мети, зокрема з огляду на те, що поліція є органом державної влади, який, певно, найбільш тісно взаємодіє з населенням.

Однак проблема не в меті, а в доцільності самої норми. Як видається, законодавець при її встановленні керувався позицією, згідно з якою особи, які вчинили тяжкий чи особливо тяжкий злочин, все ж не заслуговують і ніколи не заслужать достатньої довіри від держави та суспільства для того щоб стати поліцейськими навіть після їх формального «прощення» з боку держави у вигляді припинення судимості. У такому мотиві, насправді, ховається набагато більша проблема, ніж може здатися на перший погляд.

Відповідність засобу поставленій меті

В основі інституту погашення та зняття судимості, як мені здається, лежить ідея виправлення. Її я сформулював би наступним чином: кожна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, здатна зрозуміти помилковість свого вчинку та прагнути виправитись; кожна така особа здатна виправитись і стати законослухняним громадянином; кожна така особа після підтвердження свого виправлення своєю поведінкою заслуговує на поновлення своїх прав. Простіше кажучи, ідея виправлення – це віра в те, що кожна особа, незважаючи на тяжкість вчиненого нею кримінального правопорушення, потенційно може виправитися. Й справді, як держава може «пробачити» особу і ставитися до неї як до такої, що ніколи не вчиняла кримінального правопорушення, якщо вона не вірить у те, що вона виправилась, або, принаймні, що вона на це здатна? У випадку погашення судимості дана ідея втілюється у вигляді правової презумпції: держава припускає, що зі спливом певного строку особа перегляне свої життєві цінності і більше не вчинятиме кримінальні правопорушення, а від так не має необхідності після спливу цього строку нагадувати їй про її кримінальне минуле. Це припущення ґрунтується на поведінці цієї особи, а саме на невчиненні нею нових кримінальних правопорушень протягом зазначеного строку. Більш яскраво ідея виправлення проявляється у випадку зняття судимості, адже такий варіант можливий лише у разі зразкової поведінки і сумлінного ставлення до праці з боку засудженого при відбуванні ним покарання у виді обмеження або позбавлення волі [13].

Якщо проаналізувати норми кримінального та кримінально-виконавчого права, можна помітити, що ця ж ідея притаманна, певно, головному наслідку вчинення кримінального правопорушення – покаранню. Серед норм Кримінального кодексу України (далі – КК), які на це вказують, найбільш помітними є, так би мовити, «заохочувальні» норми, а саме ст.ст. 81 та 82 КК. Вони присвячені умовно-достроковому звільненню від відбування покарання та заміні невідбутої частини покарання більш м'яким. Обидва варіанти «трансформації» покарання після його призначення можливі, якщо засуджений виправився або став на шлях виправлення. Якщо ж говорити про Кримінально-виконавчий кодекс України, то достатньо згадати про його ст. 1, у якій визначено: «Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених...». Тобто вона стверджує, що при регламентації процесу виконання та відбування покарань закон має припускати, принаймні, потенційну можливість засудженого виправитись. Варто згадати й про положення міжнародного права. Так, ст. 10 (3) Міжнародного пакту про громадянські та політичні права зазначає: «Пенітенціарною системою передбачається режим для ув'язнених, істотною метою якого є їх виправлення і соціальне перевиховання».

Зі сказаного вище випливає, що ідея виправлення, притаманна покаранню як правовому явищу, незалежно від його конкретного виду. На цьому моменті хочу внести ясність: викладене вище не повинно сприйматись як доказ того, що перевиховання є метою покарання. Це питання є досить дискусійним, та не є предметом цього дослідження. Скажу лише, що перевиховання не може визнаватися метою покарання, оскільки, по-перше, це суперечить ідеї людської гідності, адже засуджений має право самостійно визначати свій життєвий шлях, навіть якщо це буде й шлях вчинення кримінальних правопорушень, а визначення перевиховання як мети покарання означало б можливість примусового виправлення, що заперечує зазначене право; по-друге, наявні практичні труднощі щодо реалізації такої мети. Таким чином мою тезу варто сприймати в у такому сенсі: при законодавчій регламентації таких правових явищ та процесів,

як покарання, його виконання та відбування, звільнення від відбування покарання, судимості, її правових наслідків, держава враховує потенційну здатність засудженого виправитись, однак перевиховання від цього не стає метою покарання і, тим більше, судимості.

В контексті ідеї виправлення засуджених важливо також згадати і про практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Знаковою в цьому аспекті стала постанова Великої палати ЄСПЛ в справі *Vinter and others v. United Kingdom* (2013), яка стосувалася «непом'якшуваного» довічного позбавлення волі. З позиції Суду навіть при відбуванні покарання у виді довічного позбавлення волі, що за природою є безстроковим, законом повинні бути передбачені умови для виправлення засудженого і, у разі якщо воно досягнуте, його звільнення. Судом сформульовані такі правові позиції: «Аксіомою є те, що ув'язненого не можна утримувати без законних пенологічних підстав для такого утримання. Як було визначено Апеляційним судом у Бібері та Палатою в своєму рішенні по даній справі, ці підстави включають кару, стримування, забезпечення громадської безпеки та виправлення. Багато з них наявні під час призначення довічного ув'язнення. Однак, баланс між цими підставами для утримання не є обов'язково статичним і може змінюватись у ході відбування покарання... Лише шляхом проведення перегляду обґрунтованості продовження ізоляції у відповідний момент відбування покарання ці фактори або зміни можуть бути належним чином оцінені»; «... примусове позбавлення державою особи її свободи без надання їй хоча б можливості одного дня повернути цю свободу є несумісним із встановленим Основним законом положенням про людську гідність. Саме цей висновок привів Конституційний Суд (мається на увазі Федеральний Конституційний Суд Німеччини) до визнання того, що адміністрація в'язниці зобов'язана прагнути до виправлення засудженого, і що виправлення є конституційною необхідністю у будь-якому суспільстві, що встановило людську гідність як головну цінність». З наведених правових позицій можемо зробити висновок, що законодавчий підхід при регламентації процесу відбування безстрокового покарання, який не передбачає можливість засудженого своєю відмінною поведінкою довести своє виправлення та завдяки цьому повернути свою свободу, несумісний з ідеєю людської гідності. Даний підхід підтримав КСУ у своєму Рішенні № 6-р(П)/2021 від 16.09.2021 (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі).

На мою думку, цю тезу цілком можна застосувати й до проблеми «довічної судимості». Безумовно, судимість у жодному разі не варто сприймати як покарання чи його частину. Нагадаю, що судимість є лише своєрідним правовим станом, що виникає внаслідок вчинення особою кримінального правопорушення та засудження її до відбування покарання. Основним призначенням цього стану є врахування факту засудження та покарання особи при вчиненні нею нового кримінального правопорушення. Однак, при цьому судимість має й, так би мовити, «побічний ефект». Цей стан зумовлює труднощі для судимої особи при реалізації нею тих чи інших прав, що зумовлено недовірою до такої особи з боку держави і суспільства. Цей «побічний ефект» хоч і не має карального характеру, однак він, як і покарання (ч. 1 ст. 50 КК), є обмеженням прав і свобод людини.

Таким чином, можна провести паралель між «непом'якшуваним» довічним позбавленням волі та «довічною судимістю», передбаченою в п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію»: по-перше, суть обох правових явищ полягає в обмеженні прав і свобод особи; по-друге, це обмеження зумовлене вчиненням особою кримінального правопорушення; і, по-третє, обидва правові явища є абсолютно безстроковими (довічними) в тому сенсі, що законодавство не допускає можливість їх припинення в залежності від поведінки особи. Таким чином, враховуючи описану подібність, я вважаю що, положення п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію» стосуються застереження, які свого часу ЄСПЛ висловив щодо довічного позбавлення волі (див. вище). Іншими словами, при регулюванні обмеження прав та свобод особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, законодавець повинен враховувати здатність людей змінюватись та гарантувати особі реальну можливість припинення застосованих до неї обмежень прав та свобод, якщо вона доведе своє виправлення. Протилежний підхід суперечив би ідеї людської гідності, що лежить в основі всіх фундаментальних прав людини. Із цього випливає,

що обмеження прав та свобод особи, що вчинила кримінальне правопорушення, не повинні мати абсолютно безстроковий (довічний) характер.

Ігноруючи факт погашення чи зняття судимості у п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію», законодавець заперечує ідею виправлення особи. Цього, як на мене, достатньо для того, щоб стверджувати про невідповідність даного положення загальним висновкам, наведеним вище. Однак потрібно зупинитись ще на одному моменті. Відповідно до ч.ч. 3 та 4 ст. 88 особа може бути визнана такою що не має судимості в ретроспективному порядку у двох випадках: перший з них – коли кримінальна протиправність діяння, за яке особа відбула покарання, усунута законом, а другий – коли особа була реабілітована. Текст досліджуваного положення жодним чином не дає зрозуміти чи поширюються ці випадки на осіб, що вказані у п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію». З одного боку прямої вказівки на заборону застосування вказаних положень до «довічної судимості» в законі не зазначено. Однак, з іншого боку, як особа може бути визнана такою що не має судимості, якщо формально судимості в неї вже немає у зв'язку з її погашенням чи зняттям? Таким чином перегляд «довічної судимості» в силу положень ст. 88 КК є вкрай сумнівним. Це, своєю чергою, потенційно може породити ще більш проблемні ситуації, коли особа залишатиметься не в змозі реалізувати своє право навіть за умови, що діяння, за яке вона відбула покарання, більше не є кримінальним правопорушенням, або ж, що більш цікаво, перейшло із числа тяжких злочинів, наприклад, у нетяжкі, а також за умови реабілітації особи, тобто визнання її несправедливо засудженою. Проте, навіть якщо ми будемо поширювати ці випадки на «довічну судимість», цього все ще буде недостатньо щоб стверджувати, що «довічна судимість» відповідає ідеї людської гідності. Перший із цих випадків не дає особі жодних гарантій на поновлення свого права, адже він жодним чином не залежить від її волі. Криміналізація, декриміналізація, встановлення санкцій за кримінальні правопорушення є прерогативою законодавця [2] й цілком і повністю залежить від його волі, на яку особа жодним чином не в змозі вплинути. Тому перше положення не можна розглядати як таке, що надає особі реальну перспективу поновлення своїх прав. Реабілітація ж ґрунтується на минулих фактах і не пов'язана з нинішньою поведінкою особи. Проблемаю в цьому випадку є встановлення фактів, що доводять невинуватість особи, адже якщо вона не змогла довести свою невинуватість до її засудження, то цілком ймовірно, що вона не зможе цього зробити й після. Таким чином у другому випадку також складно стверджувати про реальні перспективи поновлення прав.

Підсумовуючи зазначене вище можна прийти до такого висновку: у п. 2 ч. 2 ст. 61 ЗУ «Про Національну поліцію» застосовано законодавчий підхід до регулювання суспільних відносин, який суперечить ідеї людської гідності, оскільки, обмежуючи певне коло осіб у правах у зв'язку з вчиненням ними кримінального правопорушення, законодавець не надає їм жодної реальної можливості ці права поновити тоді, коли такі обмеження стають безпідставними. І на цьому моменті я хотів би повернутись до традиційного розуміння наслідків погашення та зняття судимості, вираженого у постанові ККС ВС від 15 квітня 2021 року в справі № 662/1156/19. Нагадаю, що припинення судимості є юридичною фікцією, яка ставить хрест на попередніх «проблемах» людини з кримінальним законом. Таким чином, заборона особам, засудженим за вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, судимість яких погашена чи знята, ґрунтується на факті, якого в юридичному сенсі більше не існує. Отже, така заборона є безпідставною а рїорї. Такий підхід у правовій державі не може бути визнаний справедливим, обґрунтованим, або ж таким, що відповідає конституційним положенням.

Окрім того, в мене виникають великі сумніви щодо виправданості настільки суттєвого обмеження прав людини. Сам факт того, що закон не буде забороняти засудженим за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину вступати на службу до Національної поліції, зовсім не означає, що туди обов'язково потраплять «сумнівні» кадри. Так, згідно з Типовим порядком проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1631 від 25.21.2015 під час проведення співбесіди із кандидатом з-поміж іншого також перевіряються й морально-ділові якості особи. Факт вступу таких недобросовісних кадрів на посади поліцейських не означає, що їх протизаконні дії будуть залишатися непоміченими. Зокрема, згідно з Дисциплінарним статутом

Національної поліції України, затвердженим Законом України № 2337-VIII від 15.03.2018, в редакції від 23.05.2021 на поліцейських-керівників з-поміж іншого покладається загальний обов'язок з контролю службової діяльності їх підлеглих (ст. 2). Наприклад, одним з обов'язків керівника щодо підлеглого є проведення профілактичної роботи із зміцнення службової дисципліни та запобігання вчиненню підлеглими правопорушень. До того ж, у випадку зайняття такою особою посади керівника органу чи підрозділу поліції законом про Національну поліцію передбачений додатковий контрольний механізм діяльності таких осіб з боку територіальної громади. Йдеться про право Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських рад, обласних, районних та міських рад за результатами оцінки діяльності органу поліції на відповідній території своїм рішенням прийняти резолюцію недовіри керівнику відповідного органу (підрозділу) поліції, що є підставою для звільнення його із займаної посади (ст. 87). Авжеж, лише факт формального передбачення таких положень зовсім не гарантує ефективне їх виконання, однак труднощі із практичної реалізації приписів закону є окремою проблемою, яка, певно, характерна для будь-якої галузі права та для будь-якої правової системи, а відтак це не може бути виправданням "довічної судимості". Якщо ж проблема у суспільному сприйнятті такої особи на посаді поліцейського, то, на мою думку, для особи, яка дійсно виправилась, служба в поліції є чи не найкращим способом довести своє виправлення шляхом сумлінного виконання своїх службових обов'язків. З огляду на вище сказане, я не можу погодитися із необхідністю настільки суттєвого обмеження прав людини.

Висновки

У підсумку, ми можемо зробити висновок про невідповідність п. 2 ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію» вимогам, які висуває КСУ до відмінностей у правовому статусі працівників. Відтак, у нас є підстави стверджувати про дискримінаційність даного положення та про те, що воно встановлює неправомірне обмеження обсягу конституційного права особи на рівний доступ до державної служби. Я вбачаю два варіанти усунення цієї проблеми. Перший – виключити цю норму з закону. Другий – змінити її редакцію, надавши особі можливість поновити своє право за допомогою зняття судимості, а також у випадках, передбачених ч.ч. 3 та 4 ст. 88 КК. Однак у другому випадку потрібно буде також на законодавчому рівні змінити правове значення припинення судимості. При цьому, враховуючи зокрема й так не високий рівень довіри населення нашої країни до працівників поліції, а також необхідність підтримання компромісу між інтересами окремих категорій населення та суспільства загалом, другий із запропонованих мною варіантів видається мені найбільш оптимальним.

Використана література:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 12.08.2021).
2. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.08.2021).
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 23 Закону України «Про державну службу», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», статті 42 Закону України «Про дипломатичну службу» (справа про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування) : рішення Конституційного Суду України від 16 жовт. 2007 р. № 8-рп/2007. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/8-rp/2007.doc> (дата звернення: 16.08.2021).
4. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 17.08.2021).
5. Про прокуратуру : Закон України від 10 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 17.08.2021).
6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 17.08.2021).
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень

- статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) : рішення Конституційного Суду України від 22 верес. 2005 р. № 5-рп/2005. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/5-rp/2005.doc> (дата звернення: 16.08.2021).
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України «Про статус суддів» (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) : рішення Конституційного Суду України від 11 жовт. 2005 р. № 8-рп/2005. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/8-rp/2005.doc> (дата звернення: 16.08.2021).
 9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього речення частини першої статті 13 Закону України «Про психіатричну допомогу» (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу) : рішення Конституційного Суду України від 1 черв. 2016 р. № 2-рп/2016. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/2-rp2016.pdf> (дата звернення: 16.08.2021).
 10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини другої статті 5 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (справа про віковий ценз) : рішення Конституційного Суду України від 18 квіт. 2000 р. № 5-рп/2000. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/5-rp/2000.doc> (дата звернення: 16.08.2021).
 11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзацу другого частини першої статті 39 Закону України «Про вищу освіту» (справа про граничний вік кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу) : рішення Конституційного Суду України від 7 лип. 2004 р. № 14-рп/2004. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/14-rp/2004.doc> (дата звернення: 16.08.2021).
 12. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 груд. 2003 р. № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-03#Text> (дата звернення: 18.08.2021).
 13. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.08.2021).
 14. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 15 квіт. 2021 р. в справі № 662/1156/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96406930> (дата звернення: 18.08.2021).
 15. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 18.08.2021).
 16. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права : прийнято Генеральною Асамблеєю ООН 16 груд. 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 18.08.2021).
 17. Case of Vinter and others v. United Kingdom : Judgment of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights of July 9, 2013. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-122664%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-122664%22]}) (дата звернення: 19.08.2021).
 18. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Крупка Дмитра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81, частини першої статті 82 Кримінального кодексу України, Костіна Володимира Володимировича, Мельниченка Олександра Степановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 82 Кримінального кодексу України та за конституційною скаргою Гогіна Віктора Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81 Кримінального кодексу України (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі) : рішення Конституційного Суду України від 16 верес. 2021 р. № 6-р(II)/2021 URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/6-p2-2021.pdf> (дата звернення: 07. 10.2021).
 19. Типовий порядок проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади : затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25 груд. 2015 № 1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-16#Text> (дата звернення: 23.08.2021).

20. Дисциплінарний статут Національної поліції України : затверджено Законом України від 15 берез. 2018 № 2337-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> (дата звернення: 23.08.2021).

References:

1. Pro Natsionalnu politsiiu : Zakon Ukrainy vid 2 lyp. 2015 r. № 580-VIII [On National Police, Law of Ukraine of July 2, 2015 № 580-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (appeal date: 12.08.2021) [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k/96-VR]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (appeal date: 12.08.2021) [in Ukrainian].
3. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 47 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 23 Zakonu Ukrainy “Pro derzhavnu sluzhbu”, statti 18 Zakonu Ukrainy “Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia”, statti 42 Zakonu Ukrainy “Pro dyplomatychnu sluzhbu” (sprava pro hranychnyi vik perebuvannia na derzhavni sluzhbi ta na sluzhbi v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 16 zhovt. 2007 r. № 8-rp/2007 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submission of 47 People’s Deputies of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Provisions of Article 23 of the Law of Ukraine “On Civil Service”, Article 18 of the Law of Ukraine “On Service in Local Government”, Article 42 “On the Diplomatic Service” (Case on the Age Limit for Civil Service and Service in Local Government), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of October 16, 2007 № 8-rp/2007]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/8-rp/2007.doc> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
4. Pro derzhavnu sluzhbu : Zakon Ukrainy vid 10 hrud. 2015 r. № 889-VIII [On Civil Service, Law of Ukraine of December 10, 2015 № 889-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (appeal date: 17.08.2021) [in Ukrainian].
5. Pro prokuraturu : Zakon Ukrainy vid 10 zhovt. 2014 r. № 1697-VII [On Public Prosecutor’s Office, Law of Ukraine of October 10, 2014 № 1697-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (appeal date: 17.08.2021) [in Ukrainian].
6. Pro sudoustrii i status suddiv : Zakon Ukrainy vid 2 cherv. 2016 r. № 1402-VIII [On Judicial System and the Status of Judges, Law of Ukraine of June 2, 2016 № 1402-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (appeal date: 17.08.2021) [in Ukrainian].
7. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 92, punktu 6 rozdil X “Perekhidni polozhennia” Zemelnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro postiine korystuvannia zemelnymy diliankami) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 22 veres. 2005 r. № 5-rp/2005 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submission of 51 People’s Deputies of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Provisions of Article 92, Paragraph 6 of Section X “Transitional Provisions” of the Land Code of Ukraine (Case on Permanent Land Use), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of September 22, 2005 № 5-rp/2005]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/5-rp/2005.doc> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
8. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy ta 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen abzatsiv tretoho, chetvertoho punktu 13 rozdil XV “Prykintsevi polozhennia” Zakonu Ukrainy “Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia” ta ofitsiinoho tlumachennia polozhennia chastyny tretoi statti 11 Zakonu Ukrainy “Pro status suddiv” (sprava pro riven pensii i shchomisiachnoho dovichnoho hroshovoho utrymannia) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 11 zhovt. 2005 r. № 8-rp/2005 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submissions of the Supreme Court of Ukraine and 50 People’s Deputies of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Provisions of the Third and Fourth Paragraphs of Item 13 of Section XV “Final Provisions” of the Law of Ukraine “On Compulsory State Pension Insurance” and Official Interpretation of the Provisions of the Third Part of Article 11 of the Law of Ukraine “On the Status of Judges” (Case on the Level of Pension and Monthly Permanent Allowance), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of

- October 11, 2005 № 8-рп/2005]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/8-rp/2005.doc> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
9. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhennia tretoho rechennia chastyny pershoi statti 13 Zakonu Ukrainy “Pro psykhiatrychnu dopomohu” (sprava pro sudovy kontrol za hospitalizatsiieiu nedieezdatnykh osib do psykhiatrychnoho zakladu) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 1 cherv. 2016 r. № 2-rp/2016 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submission of the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Third Sentence of the First Part of Article 13 of the Law of Ukraine “On Psychiatric Care” (Case on Judicial Control Over the Hospitalization of Legally Incapable Persons in a Psychiatric Institution), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of June 1, 2016 № 2-рп/2016]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/2-rp2016.pdf> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
 10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 47 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhennia chastyny druhoi statti 5 Zakonu Ukrainy “Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny” (sprava pro vikovy tsenz) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 18 kvit. 2000 r. № 5-rp/2000 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submission of 47 People’s Deputies of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Second Part of Article 5 of the Law of Ukraine “On the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine” (Case on Age Qualification), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of April 18, 2000 № 5-рп/2000]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/5-rp/2000.doc> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
 11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 56 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhennia abzatsu druhoi chastyny pershoi statti 39 Zakonu Ukrainy “Pro vyschu osvitu” (sprava pro hranychnyi vik kandydata na posadu kerivnyka vyshchoho navchalnoho zakladu) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 7 lyp. 2004 r. № 14-rp/2004 [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Submission of 56 People’s Deputies of Ukraine on Conformity with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the Provision of the Second Paragraph of the First Part of Article 39 of the Law of Ukraine “On Higher Education” (Case on the Age Limit of a Candidate for the Position of the Head of a Higher Educational Institution), Decision of the Constitutional Court of Ukraine of July 7, 2004 № 14-рп/2004]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/14-rp/2004.doc> (appeal date: 16.08.2021) [in Ukrainian].
 12. Pro praktyku zastosuvannia sudamy Ukrainy zakonodavstva pro pohashennia i zniattia sudymosti : postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26 hrud. 2003 r. № 16 [On the Practice of Application by the Courts of Ukraine of the Law on Cancellation and Revocation of Conviction, Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of December 26, 2003 № 16]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-03#Text> (appeal date: 18.08.2021) [in Ukrainian].
 13. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 5 kvit. 2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine of April 5, 2001 № 2341-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (appeal date: 18.08.2021) [in Ukrainian].
 14. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 15 kvit. 2021 r. v spravi № 662/1156/19 [Judgment of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of April 15, 2021 in case № 662 / 1156/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96406930> (appeal date: 18.08.2021) [in Ukrainian].
 15. Kryminalno-vykonavchi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 11 lyp. 2003 r. № 1129-IV [Criminal Executive Code of Ukraine of July 11, 2003 № 1129-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (appeal date: 18.08.2021) [in Ukrainian].
 16. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava : pryiniato Heneralnoiu Asambleieiu OON 16 hrud. 1966 r. [International Covenant on Civil and Political Rights of December 16, 1966]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (appeal date: 18.08.2021) [in Ukrainian].
 17. Case of Vinter and others v. United Kingdom : Judgment of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights of July 9, 2013. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-122664%22%7D> (appeal date: 19.08.2021)
 18. Rishennia Druhoi senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinymy skarhamy Krupka Dmytra Volodymyrovycha shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti)

- chastyny pershoi statti 81, chastyny pershoi statti 82 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy, Kostina Volodymyra Volodymyrovycha, Melnychenka Oleksandra Stepanovycha shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) chastyny pershoi statti 82 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy ta za konstytutsiinoiu skarhoiu Hohina Viktora Ivanovycha shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) chastyny pershoi statti 81 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro perehliad vyroku osobi, karanii na dovichne pozbavlennia voli) : Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 16 veres. 2021 r. № 6-r(II)/2021 [Decision of the Second Senate of the Constitutional Court of Ukraine in the Case on the Constitutional Complaints of Dmytro Volodymyrovych Krupko on Conformity of the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Part 1 of Article 81, Part 1 of Article 82 of the Criminal Code of Ukraine, Kostin Volodymyr Volodymyrovych, Melnychenko Oleksandr Stepanovych on Conformity of the Constitution of Ukraine (Constitutionality) Article 82 of the Criminal Code of Ukraine and on the Constitutional Complaint of Gogin Viktor Ivanovich on Conformity of the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of the first part of Article 81 of the Criminal Code of Ukraine (Case on Review of a Judgment of a Person Sentenced to Life Imprisonment) Decision of the Constitutional Court of Ukraine of September 16, 2021 № 6-p(II)/2021]. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/6-p2-2021.pdf> (appeal date: 07. 10.2021) [in Ukrainian].
19. Typovyi poriadok provedennia konkursu na sluzhbu do politsii ta/abo zainiattia vakantnoi posady : zatverdzheno nakazom Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 25 hrud. 2015 № 1631 [Standard Procedure for Conducting a Competition for Service in the Police and / or Filling a Vacant Position, Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of December 25, 2015 № 1631]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-16#Text> (appeal date: 23.08.2021) [in Ukrainian].
20. Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy : zatverdzheno Zakonom Ukrainy vid 15 berez. 2018 № 2337-VIII [Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine of March 15, 2018 № 2337-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> (appeal date: 23.08.2021) [in Ukrainian].

Preis Ye. V. The Provisions of the Second Item of the Second Part of Article 61 of the Law of Ukraine “On the National Police” in the Context of the Idea of Human Dignity

The National Police of Ukraine is the central executive body which serves society by ensuring protection of human rights and freedoms, counteracting to crime, maintaining public safety and order. The Law of Ukraine “On the National Police” of July 2, 2015 № 580-VIII defines the legal basis for the organization and activities of the National Police of Ukraine, the status of police officers, as well as the process of their service. In accordance with the second item of the second part of Article 61 of this law shall not be a police officer a person convicted of intentionally committing a grave and special grave criminal offence, including those, whose conviction has been canceled or revoked according to the procedure, determined by the law. The purpose of the article is to study the constitutionality of this provision in the context of whether a state that defines itself as a state of law can restrict the constitutional right to equal access to civil service (in this case the right to serve in the National Police) of those citizens convicted of intentionally committing a grave and special grave criminal offence, but whose conviction has already been canceled or revoked. The research is based on methods of analysis and synthesis, comparative, dialectical, formal-logical methods.

The article examines the nature of such a phenomenon as the limitations of constitutional rights, on the example of the limitation of the right to civil service of convicted citizens. The essence of the constitutional principle of equality and such a legal phenomenon as a conviction is revealed. The parallel between “life conviction” and irreducible life sentence is highlighted and, on this basis, it is concluded that the second item of the second part of Article 61 of the Law of Ukraine “On the National Police” is not in conformity with the idea of human dignity. The article determines the problem of application of the third and fourth parts of the Article 88 of the Criminal Code of Ukraine to persons convicted of intentionally committing a grave and special grave criminal offence, but whose conviction has already been canceled or revoked. It also highlights the unfoundedness of the prohibition, determined by the second item of the second part of Article 61 of the Law of Ukraine “On the National Police”.

Key words: *The National Police of Ukraine, the right to equal access to civil service, the limitation of human rights and freedoms, the constitutional principle of equality, a conviction, “life conviction”, the idea of rehabilitation, an irreducible life sentence, the idea of human dignity.*